

สู่ความวางใจ

ธุรกิจไทยเคารพลีสิทธิมนุษยชน

ปัจจุบัน ความจำเป็นที่ภาคธุรกิจจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในการเคารพลีสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และเป็นที่ยอมรับกันทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อภาครัฐปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองให้ภาคธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสิทธิของบุคคลและชุมชน ในขณะเดียวกันภาคธุรกิจก็ต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมดังกล่าว ซึ่งหลักการ UNGP ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน

หากภาคประชาสังคม อาทิ สหภาพแรงงาน องค์กรเอกชน ชุมชนท้องถิ่น จะได้รับรู้ เข้าใจ ใช้ประโยชน์จากหลักการ UNGP สามารถเข้าถึงการเยียวยาที่รวดเร็วเป็นธรรม ใฝ่ระวัง และเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่แล้ว ก็จะช่วยลดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากการดำเนินธุรกิจและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ร่วมสร้าง TRUST

Transparency ความโปร่งใส
Responsibility ความรับผิดชอบต่อสังคม
Universality ความเป็นสากล
Sustainability ความยั่งยืน
Thailand ในสังคมไทย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 6-7
120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ 10210

สายด่วนร้องเรียน: 1377

02 141 3800, 02 141 3900

ร้องเรียน: help@nhrc.or.th

www.nhrc.or.th/businessandhumanrights

02 141 1931, 02 141 3881

TRUST

สู่ความวางใจ ธุรกิจไทยเคารพลีสิทธิมนุษยชน

บทบาทของภาคประชาสังคม

เพื่อให้ธุรกิจเคารพลีสิทธิมนุษยชน ตามหลักการ UNGP

รู้จัก เข้าใจ ใช้ประโยชน์

หลักการชี้แนะเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับธุรกิจ
UN Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGP

ที่มาและความสำคัญของหลักการ UNGP

ในปี ค.ศ. 2011 องค์กรสหประชาชาติ ได้รับรอง “หลักการชี้แนะเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับธุรกิจ” (UN Guiding Principles on Business and Human Rights) หรือ “หลักการ UNGP” ที่มีเนื้อหาระบุถึงหน้าที่ของภาครัฐและความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพลีสิทธิมนุษยชน

หลักการ UNGP ตั้งอยู่บนเสาหลัก 3 ประการ คือ

การคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน (Protect)

หมายถึง
หน้าที่ของรัฐที่จะ
คุ้มครองมิให้
เกิดการละเมิด
สิทธิมนุษยชน
ของภาคธุรกิจ
รวมถึงรัฐวิสาหกิจ
ที่เกี่ยวข้องกับ
การดำเนินธุรกิจ

การเคารพ สิทธิมนุษยชน (Respect)

หมายถึง
ความรับผิดชอบต่อ
ของธุรกิจที่จะ
เคารพลีสิทธิมนุษยชน
โดยหลีกเลี่ยง
การกระทำที่ละเมิด
หรือมีส่วนร่วม
ในการสร้างผลกระทบ
ต่อสิทธิมนุษยชน

การเยียวยา (Remedy)

หมายถึง
การที่ผู้ได้รับผลกระทบ
จากการดำเนินธุรกิจ
สามารถเข้าถึง
การแก้ไข เยียวยา ฟื้นฟู
ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งกลไก
ตามกระบวนการ
ยุติธรรมและอื่น ๆ

สิทธิมนุษยชนคืออะไร

สิทธิมนุษยชน หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่มีมาแต่กำเนิด และความเสมอภาคที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ ศาสนา เพศ สีผิว ภาษา เผ่าพันธุ์ หรือสถานะอื่นใด

ประเทศไทยเป็นภาคีสถิติสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชน 7 ฉบับ ซึ่งรัฐมีหน้าที่ประกันว่าสิทธิต่าง ๆ ต่อไปนี้จะได้รับการคุ้มครอง ไม่มีการละเมิดภายในประเทศหรือในเขตอำนาจรัฐ ได้แก่

1) สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง 2) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม 3) สิทธิเด็ก 4) สิทธิสตรีที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบ 5) สิทธิคนพิการ 6) การห้ามการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และ 7) การห้ามการทรมาน การปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และย่ำยศักดิ์ศรี รวมถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี สิทธิต่าง ๆ เหล่านี้มีได้แยกจากกันโดยเด็ดขาด หากแต่สนับสนุนและพึ่งพาซึ่งกันและกัน

รูปแบบที่ธุรกิจอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน

ทุกขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจสามารถส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนได้ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่ผ่านมา พบว่าธุรกิจได้ก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ เช่น การใช้แรงงานบังคับ การใช้แรงงานเด็ก การทำงานในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย การขาดสิทธิในการรวมตัวและเจรจาต่อรอง การเลือกปฏิบัติ การก่อกวนภาวะที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การค้ามนุษย์และการเอาเปรียบแรงงานข้ามชาติ การไม่อำนวยความสะดวกหรือจ้างงานคนพิการ เป็นต้น

สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับใช้แรงงาน

สิทธิในการทำงานในสภาพแวดล้อมที่ดี

สิทธิที่จะต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

สิทธิในการรวมตัวและเจรจาต่อรอง

สิทธิแรงงานข้ามชาติ

การจ้างงานคนพิการ

หน้าที่ของภาครัฐและความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน

- หน้าที่ทั่วไปเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมาย รัฐต้องประกันว่า นโยบายและกฎหมายที่มีอยู่เพียงพอในการให้ภาคธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชน ไม่เป็นอุปสรรคและเอื้อให้ภาคธุรกิจสามารถเคารพสิทธิมนุษยชนได้ ตลอดจนให้มีแนวปฏิบัติสำหรับภาคธุรกิจ และเมื่อเกิดผลกระทบ ให้มีแนวทางในการแก้ไข
- การประกอบธุรกิจในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง รัฐจำเป็นต้องมีแนวปฏิบัติสำหรับธุรกิจ เนื่องจากมีความเสี่ยงสูงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน ตลอดจนสนับสนุนกำกับดูแล และบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน
- นโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ต้องมีความสอดคล้องกัน รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศในการทำความเข้าใจระหว่างประเทศและสนธิสัญญาต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชน

ภาคธุรกิจ

- ให้มีคำประกาศนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนว่าบุคลากรภายในองค์กร คู่ค้า และฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน
- จัดให้มีกระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) ที่ระบุความเสี่ยง การป้องกัน การบรรเทาผลกระทบ และกำหนดหน่วยรับผิดชอบเมื่อเกิดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน
- มีกระบวนการเยียวยาเมื่อเกิดผลกระทบจากการกระทำหรือมีส่วนร่วมในการกระทำที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ ทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจมีหน้าที่ในการจัดให้มีกลไกการเยียวยาที่รวดเร็วและเป็นธรรม

ภาคประชาสังคม

- เป็นผู้ได้รับผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนจากการดำเนินธุรกิจ
- สามารถเรียกร้องให้ภาครัฐและภาคธุรกิจแก้ไข เยียวยา
- เฝ้าระวังให้ภาครัฐและภาคธุรกิจดำเนินการตามหลักการ UNGP ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการในฐานะผู้มีส่วนได้เสีย

แนวทางการเฝ้าระวังโดยใช้กระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD)

หลักการ UNGP กำหนดให้ภาคธุรกิจควรจัดทำกระบวนการ HRDD ที่ระบุความเสี่ยงและแก้ไขผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการอย่างต่อเนื่อง โดยครอบคลุมไปถึงผู้จัดส่งวัตถุดิบ (supplier) และเครือข่ายคู่ค้าทางธุรกิจ ต่อไปนี้คือแนวทางการเฝ้าระวังที่ภาคประชาสังคมสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเฝ้าระวังได้

ลำดับ	ประเด็นในการตรวจสอบ	ทำได้	ทำไม่ได้
1 ตรวจสอบ “นโยบายด้านสิทธิมนุษยชน” ของธุรกิจ			
1.1	มีการประกาศนโยบายเคารพสิทธิมนุษยชนที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล		
1.2	ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรรับรองนโยบาย		
1.3	เผยแพร่นโยบายหรือแนวปฏิบัติให้สาธารณชนรับทราบ เช่น ผ่านเว็บไซต์		
1.4	ระบุชื่อบุคคลหรือฝ่ายที่รับผิดชอบต่อนโยบาย		
1.5	บริษัทแม่ บริษัทในเครือ หุ่นส่วน รับรองนโยบาย		
2 ตรวจสอบ “แนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชน” ของธุรกิจ			
2.1	ระบุงานสิทธิมนุษยชนในโครงสร้างการดำเนินงาน		
2.2	มีการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (HRDD)		
2.3	มีการบูรณาการเข้ากับการปฏิบัติ เช่น ระบุในสัญญาจ้าง ผู้รับเหมาให้เคารพสิทธิมนุษยชน และกำหนดผู้รับผิดชอบ		
2.4	มีช่องทางในการร้องเรียนเมื่อมีผู้ได้รับผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนและมีกลไกการเยียวยาแก้ไข		
2.5	มีการประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง		

ลำดับ	ประเด็นในการตรวจสอบ	ทำได้	ทำไม่ได้
3 ตรวจสอบ “กระบวนการมีส่วนร่วม” ของธุรกิจ			
3.1	สาธารณชนสามารถเข้าถึงนโยบายขององค์กรที่ประกาศว่าจะเคารพสิทธิมนุษยชน		
3.2	ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นในกระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (HRDD)		
3.3	มีการรับฟังความเห็นประกอบการประเมินการปฏิบัติตาม HRDD โดยต้องมีการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างครบถ้วน และให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง		
4 ตรวจสอบ “กลไกการร้องเรียนและเยียวยา” ของธุรกิจ			
4.1	มีการจัดเตรียมระบบและกลไกรองรับที่ชัดเจน		
4.2	ระบุชื่อบุคคลหรือฝ่ายในบริษัทที่รับผิดชอบเรื่องการร้องเรียนและเยียวยา		
4.3	ประชาสัมพันธ์กลไกร้องเรียนและเยียวยาให้เป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะ		
4.4	กลไกร้องเรียนและเยียวยามีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพ		
5 ตรวจสอบ “การปฏิบัติของบริษัทในกรณีมีความขัดแย้ง”			
5.1	มีการกระทำที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล		
5.2	ให้ยึดถือหลักสิทธิมนุษยชนสากล กรณีมีช่องว่างหรือมีความขัดแย้งในการตีความกฎหมายของไทย		
5.3	มีการปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนและ/หรือกลไกอิสระต่าง ๆ เพื่อหาทางออก		
5.4	มีความเปิดเผย โปร่งใส และมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการ		